UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Europese Unie valt definitief af in globale wedren tijdens coronacrisis

Marácz, L.

Publication date
2020
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2020). Europese Unie valt definitief af in globale wedren tijdens coronacrisis. *Armex*, *104*(5), 10-11. https://onsleger.nl/wp-content/uploads/2020/12/Armex5.pdf

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:17 Nov 2026

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING ‘ONS LEGER’

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

Wapen van de Informatiemanoeuvre opgericht
Een Smart Tech krijgsmacht
Een Europese NAVO

104e jaargang december 2020 | nummer 5

Van de voorzitter

Door de COVID-19 maatregelen heeft de KNV 'Ons Leger' geen lezingen, vergaderingen en excursies kunnen organiseren. Gelukkig hebben we Armex en lukt het de hoofdredacteur nog steeds om, ondanks de beperkingen, zeer lezenswaardige digitale uitgaven uit te brengen. Op die manier houden we tóch contact met u.

Omdat de beperkingen nog geruime tijd aanhouden, heeft het hoofdbestuur besloten om toch iets bijzonders te doen voor de leden en de lezers van Armex. Daarom bieden we de laatste Armex van 2020 in *hard copy* aan. We streven ernaar om ook in de tweede helft van 2021 de Armex weer in *hard copy* aan te bieden.

Bovendien bieden we u een scriptie aan met de titel 'Politieke zuinigheid en militaire volgzaamheid'. De scribent, Lars Deijkers, is een reservist van het Korps Nationale Reserve en onderzoekt de militaire strategie van Nederland in de periode 2000 – 2014. De scriptie is een bewerking van zijn masterscriptie onder begeleiding van prof. dr. Arthur ten Cate die namens de KNV 'Ons Leger' als bijzonder hoogleraar verbonden is aan de Rijksuniversiteit Groningen. Lars Deijkers onderzocht hoe Nederland na de Koude Oorlog dacht veilig te "blijven in een tijdperk van falende staten, humanitaire interventies, mondiaal terrorisme, hoogtechnologische dreigingen, continue cyberontwrichting en klimaat- en grondstoffenproblemen." Hij vroeg zich af of Nederland eigenlijk wel een strategie had voor deze uitdagingen.

Die vraag kunnen we nu ook stellen in het kader van de Covid-19 besmetting. Nederland was niet voorbereid op een pandemie. De politiek was er niet klaar voor; ons zorgsysteem was er niet klaar voor; de bevolking was er niet klaar voor. Hadden we überhaupt wel een strategie om met een zich zeer snel om zich heen grijpende besmettelijke ziekte om te gaan? Uiteraard speelden de onbekendheid met het virus en met de behandelingsmethode en een ontbrekend vaccin een hoofdrol bij het ontwikkelen van een adequate reactie. Kortom, we werden verrast door een onbekende vijand.

In onze grondwet staan de taken voor onze krijgsmacht beschreven. Een goede analyse van die taken "in een tijdperk van falende staten, humanitaire interventies, mondiaal terrorisme, hoogtechnologische dreigingen, continue cyberontwrichting en klimaat- en grondstoffenproblemen" (zie hiervoor de scriptie van Lars Deijkers) moet dan leiden tot de middelen die voor de uitvoering van die taken nodig zijn. Maar de factoren die de uitvoering van die taken kunnen beïnvloeden, zijn hier, in tegenstelling tot een onbekend virus, wél bekend. We zouden ons dus heel goed kunnen voorbereiden om een crisis, die onze veiligheid en welvaart en die van onze partners in gevaar brengt, het hoofd te bieden.

In deze Armex zult u ook kunnen lezen hoe de onlangs door minister Bijleveld gelanceerde toekomstvisie daar op ingaat. Eén ding is nu al duidelijk. De krijgsmacht is er niet klaar voor en zal dat op korte en langere termijn (2035) ook niet worden. We kunnen nu zien wat het betekent als we niet zijn voorbereid op een crisis van wereldomvang. Laten we die fout niet maken als het gaat om onze veiligheid en welvaart. Laten we ervoor zorgen dat onze krijgsmacht over voldoende middelen en goed getraind personeel kan beschikken om de grondwettelijke taken uit te voeren.

Ik wens u nu alvast een goede jaarwisseling en een gelukkig Nieuwjaar toe.
Blijf gezond.

Peter Striek,
Luitenant-generaal b.d.
Voorzitter KNV 'Ons Leger'

Nederland was niet voorbereid op een pandemie

Onze krijgsmacht moet over voldoende middelen beschikken. Foto; MinDef

Op de Korrel

Defensievisie 2035

Het politieke testament van Ank Bijleveld

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Op 15 oktober is het in 2018 aangekondigde document waarin minister Bijleveld ingaat op de toekomst van Defensie, verschenen. Jammer genoeg - of niet? - zag deze Defensievisie 2035 een maand na Prinsjesdag het licht. In de Defensiebegroting 2021 is dan ook geen rekening gehouden met deze visie. Ondanks dat het alweer een kleine twee maanden geleden is dat de Defensievisie 2035 verscheen, kunnen we er niet omheen er in deze Armex bij stil te staan. Er is intussen al veel over dit document geschreven. Daarom volsta ik in deze column met het belichten van een aantal in mijn ogen positieve en negatieve punten die mij zijn opgevallen. Daarbij heb ik uiteraard niet de intentie of pretentie volledig te zijn.

De positieve punten

In de eerste plaats is het positief dat er eindelijk een visiedocument is opgesteld en goedgekeurd in het kabinet, dat vooruitkijkt en dat ook nog verder doet dan de komende kabinetsperiode. Eindelijk zijn de lange lijnen, waar deze minister al zo lang over praat, omgezet in een concreet product. Dit product geeft goede richtlijnen op politiek strategisch niveau. Bovendien is de visie gebaseerd op een gedegen omgevings- en dreigingsanalyse. Ook is de nationale en internationale samenwerking goed verankerd in het document. De krijgsmacht kan het immers internationaal gezien niet alleen. En binnen Nederland kunnen de capaciteiten waarover de krijgsmacht beschikt, in noodgevallen uitkomst bieden.

De Defensievisie is bovendien een goed leesbaar document, mede door het gebruik van *infographics*. De drie gekozen eigenschappen van en tien inrichtingsprincipes voor de krijgsmacht zijn, in ieder geval op het eerste gezicht, niet onlogisch en bieden een vorm van houvast. Ten slotte geeft dit document eindelijk inzicht in de (gigantische) financiële consequenties van de bezuinigingen van de afgelopen drie decennia. Deze bezuinigingen hebben onze krijgsmacht feitelijk geruïneerd. De Defensievisie stelt dat er jaarlijks structureel 13 tot 17 miljard euro nodig is om de krijgsmacht weer in staat te stellen haar (grondwettelijke) taken uit te voeren. Overigens zou Nederland ver boven de 2%-norm van de NAVO uitstijgen, als het ook daadwerkelijk zover zou komen.

Tekortkomingen

Hoewel het op zich goed is dat de Defensievisie 2035 het licht heeft gezien, is de eerste vraag die bij mij opkomt: "Waarom nu pas, drieënhalfjaar na de verkiezingen en aan het eind van de kabinetsperiode?". Dit betekent dat ook het kabinet Rutte III, behoudens relatief kleine reparatieslagen, niet de weg heeft ingezet tot herstel van de krijgsmacht. Dit ondanks de in 2014 door de premier in Wales gedane belofte te groeien naar een defensiebudget van 2% van het BNP in 2024.

Een tweede zwak punt van de Defensievisie is dat er geen echte keuzes worden gemaakt of prioriteiten worden gesteld. Meer dan verdubbeling van het defensiebudget is misschien wenselijk, maar verre van realistisch, zeker op korte termijn. In mijn ogen had de Defensievisie moeten aangeven welke acties met prioriteit moeten worden genomen om het vermogen van de krijgsmacht enigszins op peil te brengen. Dit document is meer een boodschappenlijstje waaruit een volgend kabinet, als er al meer geld beschikbaar komt, de meest sexy onderwerpen kan kiezen.

Daarnaast is er nog geen overleg gepleegd met bondgenoten, laat staan dat er afspraken zijn gemaakt. Toch neigen passages uit de visie naar taakspecialisatie. Taakspecialisatie zonder afspraken en harde garanties leidt tot het eenzijdig afstoten van taken en het verzwakken van de krijgsmacht en het bondgenootschap. In dit kader lijken de eigenschappen en inrichtingsprincipes 'slim' gekozen om min of meer onderbouwd een richting in te slaan waarvoor men toch al had gekozen.

Tot slot

Hoewel het goed is dat er nu eindelijk een richtinggevend document ligt voor Defensie, heeft minister Bijleveld kansen laten liggen en komt het document te laat om in deze kabinetsperiode nog actie te ondernemen. Wat dat betreft is dit politieke testament geen eclatant succes.
Rest mij nog één opmerking. Eén van de inrichtingsprincipes waarvoor minister Bijleveld heeft gekozen, is transparantie en zichtbaarheid. Gezien de ervaringen van de afgelopen periode zal het feit dat deze minister hiervoor pleit, menige wenkbrauw binnen en buiten Defensie doen fronsen.

Verder in dit nummer

De bijdrage van de voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' hebt u op de vorige bladzijde al kunnen lezen. Op de bladzijden 4 – 8 bouwt Rick Meessen verder op het fundament dat is gelegd door de Defensievisie 2035 in **Een Smart Tech krijgsmacht als beschermer van onze veiligheid, welvaart en welzijn**. Daarna treft u op bladzijde 89 het eerste deel aan van het **Defensienieuws**. Het tweede deel kunt u vinden op bladzijde 15. In zijn column op de bladzijden 10 en 11 betoogt László Marácz dat Europa steeds verder achterblijft bij de VS en China in **Europese Unie valt definitief af in globale wedren tijdens coronacrisis**. Op de bladzijden 12 – 14 bericht onze medewerker Gertjan van der Wal over veranderingen binnen de KL in **Nieuwe korpsen vernoemd naar prinsessen Alexia en Ariane**. **Landmacht richt Wapen van de Informatiemanoeuvre op**. In zijn column pleit Kees Homan op de bladzijden 16 en 17 voor **Een Europese NAVO**. Ten slotte treft u op de bladzijden 18 en 19 een bijdrage aan van uw hoofdredacteur. Hij belicht een stuk verleden van de KL in **Mechanisatie begon met de 'Mix'**. **De AMX-voertuigen in de Koninklijke Landmacht**.

Foto cover: De Koninklijke Landmacht richt het Wapen van de Informatiemanoeuvre op. Foto: MinDef

Een Smart Tech krijgsmacht als beschermer van onze veiligheid, welvaart en welzijn

Drs. W.R.M.J. Meessen en Dr. H.J. van Veen *)

De geüniformeerde politieman weet niet anders dan dat hij tegenover een anonieme en moeilijk opspoorbare crimineel staat. De geüniformeerde brandweerman heeft al sinds jaar en dag te maken met de onzichtbare pyromaan. En de militair wist zich eeuwenlang geconfronteerd met een herkenbare geüniformeerde vijand. Maar die tijd is voorbij. Private militaire bedrijven leveren 'ongeüniformeerde' huursoldaten voor de vele brandhaarden in de wereld. Onzichtbare cyberhackers en trollen ontwrichten samenlevingen vanuit hun veilige locaties ver weg. En criminele bendes voeren liquidaties in het Westen uit in opdracht van statelijke actoren. De vijand is inmiddels overal, is onherkenbaar en bedreigt onze veiligheid in onze straat en achter onze voordeur. Met het bedreigen van onze veiligheid zijn ook onze welvaart en welzijn in het geding. Dit noopt tot een herbezinning op de rol van Defensie, maar ook op de inrichting van Defensie.

Onze veiligheid is niet meer vanzelfsprekend

De recent uitgebracht Defensievisie 2035 is meer dan duidelijk: de dreigingen gericht tegen onze samenleving worden complexer, diverser en intenser. Agressieve statelijke actoren, niet-statelijke actoren soms als *proxy* van een dergelijke statelijke actor, extremisten, criminele organisaties, *lone wolves*, allen kunnen onze samenleving bedreigen op een manier die schadelijke en soms zelfs ontwrichtende gevolgen kan hebben. Technologie speelt een belangrijke rol bij deze veranderende en toenemende dreiging. Hoewel technologie ongekende mogelijkheden schept die onze samenleving op vele terreinen een stap vooruit helpen, wordt technologie ook tegen onze samenleving ingezet.

Door ruimtetechnologie kunnen we momenteel op basis van satellieten bijna overal ter wereld communiceren en navigeren. Maar we zien ook een toenemende dreiging van het verstoren en misleiden van satellieten. In een rapport[1] van het Amerikaanse ministerie van Defensie wordt China's ontwikkeling van onder meer storingszenders tegen satellieten als een groot risico geduid. Tijdelijke uitval van satellieten heeft vergaande consequenties voor ons dagelijks bestaan, zo wordt ook het betalingsverkeer ernstig geraakt bij een langdurige storing van gps-satellieten[2].

Multimediatechnologie zorgt voor velen van ons voor dagelijks vermaak bij het gebruiken van *social media* en games, maar is ook een middel om onrust en polarisatie te creëren. *Deepfakes* zijn een bekend voorbeeld daarvan, mogelijk minder bekend is dat games door extremisten gebruikt worden om met elkaar te communiceren zonder daarbij te worden opgemerkt[3]. Het gebruik van technologie als wapen wordt daarmee een steeds grotere dreiging, met name door de democratisering van technologie. Steeds meer staten maar ook niet-statelijke actoren en zelfs individuen hebben toegang tot een breed technologisch spectrum. Cyberaanvallen, manipulatie van *social media* en het ontwikkelen van biologische virussen kunnen vanuit zolderkamertjes worden gedaan, met ontwrichtende gevolgen voor onze maatschappij.

Omdat we in Nederland lang geen directe en zichtbare vijand en dreiging hebben gekend, is voor veel burgers het besef van veiligheid beperkt tot hun directe omgeving. Inbraak, zinloos geweld en intimidatie op straat, en risico's en gevaren in het verkeer zijn voor velen de belangrijkste zorgen als het gaat om veiligheid. Echter, de steeds groter wordende manifestatie van dreigingen, in het bijzonder wat we tegenwoordig 'hybride dreigingen'[4] noemen, raakt ook steeds meer de burger. Een cyberaanval raakt voorbij de huisdeur, een spionerende drone hangt boven de tuin, en sabotage of een aanslag in

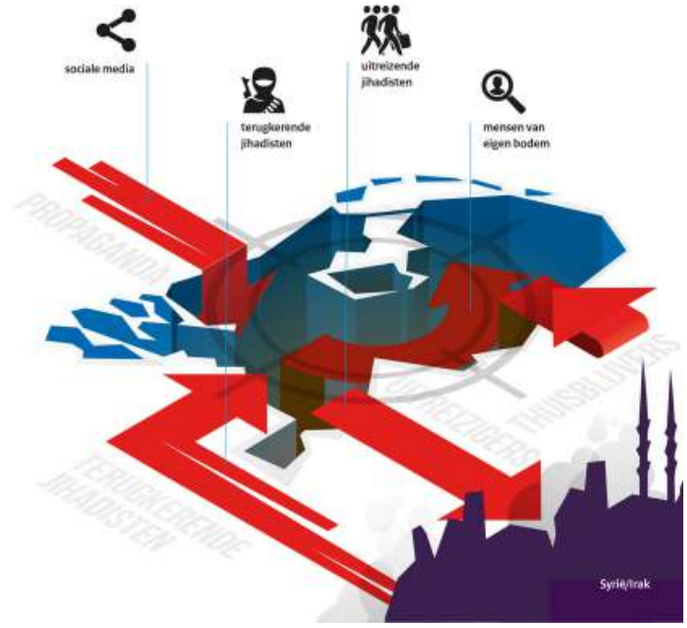

Er is een veranderende en toenemende dreiging tegen ons land. Afbeelding: AIVD

Het betalingsverkeer wordt ernstig geraakt bij een langdurige storing van gps--satellieten. Foto: pxhere.com

*) Rick Meessen is Principal Advisor TNO Defensie en Veiligheid. Hendrik-Jan van Veen is Science Director TNO Defensie en Veiligheid

de Rotterdamse haven verhindert de bezorging van het pakketje uit China, nog los van andere cascade-effecten. De ervaringen die we inmiddels hebben opgedaan met het coronavirus, hebben getoond dat onze welvaart en welzijn direct worden geraakt door deze pandemie. Naast de economische en sociale effecten die het virus tot op heden tot gevolg heeft, zijn ook vitale processen in het geding (geweest), zoals de reguliere zorg. En hoeveel scheelde het of ook de voedselvoorziening was onder druk komen te staan, met name vanwege onrust en dientengevolge een run op bepaalde artikelen? Ook al kunnen we het ontstaan van het virus nu nog scharen onder niet met opzet veroorzaakte pandemieën, het toont wel onze kwetsbaarheid en is daarmee ook een potentieel wapen voor met name niet-statelijke actoren die doelbewust samenlevingen willen ontwrichten.

De rol en keuzes van Defensie

Ondanks dat een van de hoofdtaken van Defensie gericht is op het nationaal ondersteunen van onze overheid bij rechtshandhaving en rampenbestrijding, vindt het gros van de defensieactiviteiten plaats buiten onze landsgrenzen en buiten het oog van het overgrote deel van onze bevolking. Missies in Irak, Afghanistan en Mali waren voor velen een ver-van-mijn-bed-show. Ook de huidige NAVO enhanced Forward Presence (eFP-) missie, waaraan Nederlandse militairen in Litouwen bijdragen, zal veel Nederlanders ontgaan.

Daarmee wordt Defensie ten onrechte gezien als beschermer van enkel veiligheid ver weg. Interne en externe veiligheid zijn inmiddels zo verweven, zoals eerdere voorbeelden over cyber en satellieten al aangaven, dat een scheiding daarin onzinnig is en zeker niet bijdraagt aan een verhoogde veiligheid. Als we alleen al kijken naar statelijke actoren en in het bijzonder onze systeemrivalen zoals Rusland en China, zien we dat deze bij voorkeur opereren in het schemergebied tussen oorlog en vrede, door onder de drempel te blijven van wat internationaalrechtelijk of in Westerse ogen als oorlog wordt gezien. Een bijkomende uitdaging voor het Westen is dat ze daarbij ook vaak gebruik maken van middelen die moeilijk te attribueren zijn: een cyberaanval of het beïnvloeden van verkiezingen via *social media* zijn nou eenmaal juridisch moeilijk te relateren aan een actor. Ook het gebruik van *proxies* zoals criminele netwerken, hackerscollectieven en zelfs staatsbedrijven maken het lastig om een statelijke actor in verband te brengen met op het Westen gerichte dreigingen[5].

Wat betekent dit voor Defensie? Afschrikking en verdediging tegen de veelheid aan pluriforme bedreigingen vraagt op nationaal niveau om een geolied samenspel tussen vrijwel alle ministeries en inlichtingendiensten en zelfs private partijen, maar ook om de rol van Defensie daarbinnen te herzien. Wat als een grootschalige cyberaanval onze vitale infrastructuur langdurig plat legt? Moeten we dan enkel incasseren en opkrabbelen, of moeten we bij gelegenheid ook terugslaan? Voor dat terugslaan heeft Defensie nu primair slagkracht in het fysieke domein in huis. Het is niet voor niets dat de Defensievisie 2035 ook inzet op slagkrachtvergroting in het informatiedomein waarmee effecten in de fysieke, virtuele en cognitieve dimensies kunnen worden bereikt. Uiteindelijk gaat het om het veranderen van gedrag en de wil van een (potentiële) vijand of agressor. Om die slagkracht op zowel het fysieke als het informatiedomein te vergroten en te moderniseren is werk aan de winkel en is tijd een vijand: wat vandaag immers probaat is, kan morgen alweer verouderd zijn.

Aangezien Defensie niet alles in de volledige breedte en diepte kan doen, zullen er keuzes moeten worden gemaakt. Die keuzes zijn geen keuzes tussen fysieke en informatiemiddelen. Die discussie is de laatste twee decennia binnen en buiten Defensie vaak gevoerd, maar nooit beslecht. En terecht, want een keuze hierin levert geen adequate oplossing. Het zijn twee kanten van dezelfde medaille. In de hybride operaties van Rusland worden continu verschillende middelen ingezet met effecten in alle dimensies. Poetin verkondigde in 2019 aan de wereld over nieuwe superwapens te beschikken[6]: zijn ze echt (fysieke dimensie) of zaaien ze alleen maar onrust binnen de NAVO en het Westen (cognitieve dimensie)? Met nieuwe technologie zoals *artificial intelligence* (AI) worden deze domeinen nog meer verbonden: toekomstige robots die fysieke prestaties van mensen overtreffen maar ook menselijk gedrag vertonen en ook nog eens de giga-hoeveelheid aan gevechtsinformatie snel en slim filteren voor de commandant.

Manipulatie van social media kan vanuit zolderkamertjes worden gedaan, met ontwrichtende gevolgen voor onze maatschappij.
Foto: Wikimedia Commons, Tomwsulcer

Onze systeemrivalen zoals Rusland, maken gebruik van 'proxies' zoals hackerscollectieven. Foto: Flickr, Boaz Guttman

Ook China maakt gebruik van 'proxies' zoals hackerscollectieven. Foto: FBI

Afwegingskader voor slimme keuzes

Het maken van slimme keuzes in capaciteitenontwikkeling vereist een afwegingskader dat past bij de Nederlandse krijgsmacht maar ook bij de Nederlandse samenleving als geheel. Belangrijke elementen binnen dit afwegingskader zijn de volgende.

- Bijdrage van keuzes aan (uiteraard) veiligheid maar ook meer en meer de doorvertaling daarvan naar welvaart en welzijn.
- Deelspecialisatie per land, focus op niches.
- Versterkend effect van keuzes in meerdere domeinen en dimensies.
- Keuzes horend bij een Smart Tech krijgsmacht.

Elke keuze zou gemotiveerd moeten worden vanuit het drieluik: veiligheid, welvaart en welzijn. Dat daarbij veiligheid voor Defensie voorop moet staan, is vanzelfsprekend. Maar betere ijking met ook welvaart en welzijn verdient zeker de aandacht en zal bijdragen aan een breder maatschappelijk besef van de waarde van Defensie en van de verwevenheid van interne en externe veiligheid[7]. Zo heeft Nederland onder meer een sterke kennis- en innovatiepositie op ICT. Vernieuwing van informatiemiddelen voor Defensie levert dus mogelijk ook een sterkere positie op voor Nederlandse ICT-bedrijven en dus ook banen (welvaart) en mogelijk een grotere strategische autonomie. Het ontwikkelen van maatregelen tegen desinformatie is niet alleen voor Defensie in missiegebieden relevant maar kan brede maatschappelijke waarde hebben, tot aan educatieprogramma's op scholen aan toe (welzijn en weerbaarheid).

Nederland zal altijd optreden binnen een grotere coalitie. Ook een grootschalige cyberaanval vanuit Rusland zal Nederland niet in haar eentje kunnen pareren. Er zal in elk geval diplomatieke maar ook economische en militaire afstemming binnen de EU en NAVO nodig zijn. Om die reden is het belangrijk dat Nederland keuzes maakt die gebaseerd zijn op een *fair share* binnen de NAVO en EU, maar er tevens toe doen. Dat kan als invulling van een kwantitatieve behoefte (meer van hetzelfde) en van een kwalitatieve behoefte (niches). Een land als Nederland, van oudsher bekend om zijn creativiteit en vernieuwing (overzeese handel, schilderkunst, totaalvoetbal), zou binnen deze coalities (nog) meer moeten inzetten op niches.

Het overgrote deel van de investeringen van de krijgsmacht richt zich nog steeds op 'klassieke' capaciteiten: fregatten, gevechtsvoertuigen en jachtvliegtuigen. Daarmee is Defensie vooral materieelzwaar, kostbaar, eenzijdig en – hoewel ingezet voor een verscheidenheid aan missies – vooral geschikt voor de traditionele manier van oorlog voeren, escalatie en dodelijk geweld. Terwijl juist een goede balans in keuzes van capaciteiten in zowel het fysieke domein als in het informatiedomein van belang is. Keuzes die effecten in meerdere dimensies versterken, zouden een pré moeten hebben. We zien dat Rusland de laatste jaren een flinke slag heeft gemaakt op middelen waarmee ze het elektromagnetisch spectrum kunnen beïnvloeden. De gps-verstoringen in het noorden van Noorwegen tijdens onder meer de oefening Trident Juncture 2018 hebben dat aangetoond[8]. Daarmee creëren ze effecten in alledrie de dimensies: beperkte militaire informatie en inzet, en ook risico's voor burgers bij alledaagse activiteiten. Ook de ontwikkeling van de Yantar-scheepsklasse, die over capaciteiten beschikt om zeekabels[9], cruciaal voor dataverkeer tussen onder andere Europa en Noord-Amerika, te saboteren, past in dit plaatje.

De Defensievisie 2035 zet sterk in op informatiegestuurd optreden. Daar hoort een goede fysieke ICT-infrastructuur bij, die tevens goed beveiligd kan worden. Maar ook koppeling met het fysieke domein is mogelijk, bijvoorbeeld via een Military Internet-of-Things aanpak waarbij de sensor- en wapensystemen van de krijgsmacht naadloos als gekoppelde informatieknooppunten kunnen fungeren. Daarmee worden *multiplier* effecten in het fysieke en informatiedomein bereikt.

Smart Tech krijgsmacht

Als vierde element in een afwegingskader voor slimme keuzes zou Defensie ook werk moeten maken van een ontwikkeling richting een Smart Tech krijgsmacht. Deze is continue op zoek naar een balans in hoogwaardige technologische oplossingen, vaak specifiek bestemd voor de militaire markt (jachtvliegtuigen, fregatten, onderzeeboten, tanks) en *low cost*

De Defensievisie 2035 zet ook in op slagkrachtvergroting in het informatiedomein. Foto: MinDef

Rusland veroorzaakte tijdens de oefening Trident Juncture 2018 gps-storingen. Foto: Wikimedia Commons, U.S. Marine Corps

De Yantar-scheepsklasse beschikt over capaciteiten om zeekabels te saboteren. Foto: Wikimedia Commons, Andrey Luzik

disruptive middelen. Bij het zoeken en vinden van die balans moet ook de tunnelvisie van obligate vervanging worden doorbroken.

De huidige westerse krijgsmachten bereiden zich nog steeds te veel voor op de vorige oorlog of conflict. In de 90'er jaren was dat het klassieke en conventionele conflict met het Warschaupact, hoewel de muur al was gevallen. In het nieuwe millennium kwam de focus van de operaties te liggen op de *War on Terror* en werd de *comprehensive approach* (civiel-militaire samenwerking bij wederopbouw) grotendeels omarmd. Tijdens het huidige decennium is met de toenemende assertiviteit, agressiviteit en krijgsmachtmodernisering van Rusland en China de roep om staal weer van kracht. Daardoor bestaat ook het gevaar van een tunnelvisie op het vervangen van hoofdwapensystemen zoals tanks, fregatten en gevechtsvliegtuigen.

Het probleem is echter dat deze grote en vaak relatief statische platformen zo kwetsbaar zullen zijn dat ze in 2035 niet meer of beperkt inzetbaar zullen zijn. Zelfs op de thuisbasis zullen ze niet veilig zijn. Onze systeemrivalen China en Rusland hebben dan geavanceerde sensoren[10] en *intelligence, surveillance and reconnaissance* (ISR-)middelen en supersnelle wapens met een groot bereik en nauwkeurige precisie. Adequate zelfverdediging hiertegen wordt zeer lastig, ze zullen *sitting ducks* zijn[11]. Daarmee is er een zodanig politiek (afbreuk)risico dat de vraag is of deze platformen nog effectief ingezet kunnen worden.

Hebben we daar al een goed antwoord op? Slechts deels, nieuwe technologieën zoals laserwapens en betere bescherming en signatuur-reducerende maatregelen voor platformen zullen een deel van de oplossing kunnen zijn. Maar een parallelle weg die zeker bewandeld moet worden, is die van het investeren in *low cost disruptive* middelen. Onder deze noemer scharen we '*off-the-shelf*', '*low and less high tech'* en/of *large volume* systemen. Systemen die al naargelang de behoefte die de veiligheidssituatie stelt, snel en in grote hoeveelheden kunnen worden aangeschaft of ter plekke ontwikkeld via *additive manufacturing*. En daarnaast in staat zijn om een tegenstander te verstoren. Denk hierbij aan een zwerm onbemande systemen, die ingezet kan worden ter verzadiging van een luchtverdedigingssysteem of het verstoren van het EM-spectrum in een vijandelijk gebied. Of aan *smart dust* sensoren die in verstedelijkte omgevingen, waar vele obstakels aanwezig zijn, toch snel *situational awareness* kunnen opbouwen. In een slimme variant daarvan vormen ze een flexibel en robuust Internet-of-Sensors dat voldoende redundantie biedt tegen verstoringen.

Smart Tech in het Informatiedomein

Ook intensivering en modernisering van middelen in het informatiedomein is noodzakelijk en past in dit Smart Tech concept. We weten dat onze potentiële tegenstanders hier al stappen hebben gezet door naast militaire ook economische, politieke, juridische en in toenemende mate informatiemachtsmiddelen in te zetten, zoals cyber en disinformatie. Daarmee winnen ze aan flexibiliteit en aan effectieve slagkracht. Nederland zal net als andere westerse landen ook een grotere diversiteit aan slagkracht op de mat moet leggen. Het slim gecombineerd inzetten van diverse machtsmiddelen kan hybride dreigingen en activiteiten van actoren afzwakken en neutraliseren. Een in Europa nog onderschoven kindje in deze betreft de informatiemiddelen.

Defensie kan met haar defensieve en offensieve cybercapaciteiten een belangrijke rol spelen bij de bescherming tegen cyberaanvallen. Maar ook minder voor de hand liggende opties dienen bezien te worden. *Counter intelligence* kan worden ingezet om criminele netwerken die als *proxy* van een statelijke actor opereren, op te sporen en te ontwrichten. Met de kennis die Defensie in missies opdoet over onder meer disinformatie, zeker nu tijdens de langdurige uitzending in Litouwen, kan zij een brede kennisbasis ontwikkelen voor de Nederlandse overheid en samenleving. Kennis over Russische disinformatietactieken zijn belangrijk bij het uiteindelijk onschadelijk maken van de effecten daarvan op ook de Nederlandse samenleving. Een stap verder hierin is om Defensie de *lead* te geven bij het ontwikkelen van technologie voor het bestrijden van desinformatie, denk daarbij aan het kunnen opsporen en identificeren van *deepfakes*. Een soortgelijke rol kan worden

Een zwerm onbemande systemen kan ingezet worden ter verzadiging van een luchtverdedigingssysteem. Afbeelding: army.mil

Een Smart Tech krijgsmacht is continue op zoek naar een balans in hoogwaardige technologische oplossingen, zoals de F-35, en low cost disruptive middelen. Foto: MinDef

Defensie kan met haar defensieve en offensieve cybercapaciteiten een belangrijke rol spelen bij de bescherming tegen cyberaanvallen. Foto: MinDef

ingevuld bij het verkrijgen van *space situational awareness*, met name gericht op het zekerstellen van het blijvend functioneren van satellieten.

Uiteraard zal hierbij een ethische en juridische discussie gevoerd moeten worden. Nu is Defensie om ook valide redenen zeer beperkt actief op dit gebied; zelfs tijdens uitzendingen[12] zijn er beperkingen als het gaat om desinformatieactiviteiten. Maar technologieontwikkelingen hebben in het verleden ook gezorgd voor het aanpassen van onze normen en wetten, zowel in verruimende zin (denk aan IVF) als in beperkende zin (denk aan de AVG). Deze discussie moet echter vanuit alle perspectieven worden gevoerd, zowel vanuit wat we als Nederland belangrijk vinden en waar onze grondwet in voorziet, als in de bedreigingen voor onze veiligheid, welvaart en welzijn. Het huidige Corona-jaar heeft getoond dat dit geen gemakkelijke discussies zijn.

Het vergroten van de slagkracht in het informatiedomein vereist een brede maatschappelijke aanpak, waarbij niet alleen een politieke discussie nodig is, maar ook versterkte samenwerking tussen publieke en private partijen onontbeerlijk is. Daarbij kan en moet Defensie een belangrijke rol spelen, meer dan nu het geval is en ook breder dan alleen de inzet van de traditionele militaire middelen, die veelal gezien worden in het fysieke domein.

Tot slot

De wereld staat niet stil en onze systeemrivalen al helemaal niet. Dit brengt het maken van fundamentele keuzes met zich mee, iets dat al in meerdere Defensienota's genoemd is maar steeds op het bordje van het volgende kabinet komt. Een afwegingskader kan daarbij helpen, maar evenzeer het brede maatschappelijke besef dat Defensie als bewaker van onze veiligheid daarmee ook bewaker is van onze welvaart en welzijn. Met dit besef zou een bredere rol van Defensie mogelijk zijn als het gaat om de inzet van de krijgsmacht en haar capaciteiten. Om deze verbreding van de inzet van Defensie te realiseren zijn veranderingen nodig, die niet alleen bij Defensie beginnen en eindigen. Dit vergt namelijk ook van de politiek, andere ministeries en zelfs van private partijen en de samenleving als geheel een andere kijk op Defensie, namelijk die van de beschermer van onze veiligheid, welvaart en welzijn.

Waar Defensie zelf mee aan de slag kan en moet, wil het ook in 2035 relevant blijven, is het vormgeven van een Smart Tech krijgsmacht. Daarbij moet een tunnelvisie van vervangingen worden vermeden en met name ook naar nieuwe, niet-traditionele middelen gezocht worden. Naast een roep om meer financiële middelen, is ook een slimmere besteding van huidige budgetten noodzakelijk. Uiteindelijk hebben recente missies ook laten zien dat het functioneren van moderne krijgsmachten belemmerd kan worden met gebruik van niet-conventionele militaire middelen.

Eindnoten

[1] Military and Security developments involving the People's Republic of China, US DoD Annual report to Congress, September 2020.
[2] Hoe escalatie in de ruimte kan leiden tot ontwrichting op aarde, TNO Whitepaper, Oktober 2019.
[3] The Use of the Internet for terrorist purposes, United Nations Office on Drugs and Crime, 2012.
[4] Vooruitziend vermogen voor vrede & veiligheid, MIVD openbaar jaarverslag 2019.
[5] A Horizon Scan of Trends and Developments in Hybrid Conflicts set to Shape 2020 and Beyond, TNO/HCSS booklet, Rick Meessen, Frank Bekkers, Bianca Torossian, 20-11350, February 2020.
[6] https://edition.cnn.com/2019/12/25/europe/putin-russia-weapons-intl/index.html.
[7] De Waarde van Defensie, HCSS rapport, Frank Bekkers, Marno de Boer, Joris van Esch, Rem Korteweg, Joren Selleslaghs en Peter Wijninga, 2012.
[8] https://www.businessinsider.com/norway-says-it-proved-russian-gps-interference-during-nato-exercises-2019-3?international=true&r=US&IR=T.
[9] https://www.bbc.com/news/world-europe-42543712.
[10] The key to Armenia's tank losses; the Sensors, not the Shooters, Jack Watling, RUSI defence systems, 6 October 2020.
[11] In Future Wars, the U.S. Military Will Have Nowhere to Hide, Michael Beckley, Foreign Policy, November 20 2019.
[12] Vechten voor de toekomst, keiharde keuzes of vage vergezichten? Carré, editie 7, jaargang 2020.

In de 90'er jaren bereidde het Westen zich voor op het klassieke en conventionele conflict met het Warschaupact, hoewel de muur al was gevallen. Foto: Wikimedia Commons, Jochims

Onze potentiële tegenstanders zetten in toenemende mate informatiemachtsmiddelen in, zoals cyber en disinformatie. Afbeelding: euvsdisinfo.eu

Defensie bewaakt onze veiligheid daarmee ook onze welvaart en welzijn. Foto: MinDef

Defensienieuws

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Groot-Brittannië kiest voor het toekomstige gevechtsvliegtuig Tempest

De Britse regering heeft zich in algemene zin verbonden aan het Future Combat Air System Technology Initiative (FCAS TI) en meer in het bijzonder het toekomstige gevechtsvliegtuig Tempest als onderdeel van een verhoging van het defensiebudget de komende jaren met 16,5 miljard pond (ruim 18,5 miljard euro).
Dit voornemen werd op 19 november officieel aangekondigd door premier Johnson. In het aanvullende budget is een post van 1,5 miljard pond opgenomen voor *research and development* waartoe FCAS IT met de Tempest als belangrijkste onderdeel.
De Tempest is een vliegtuig van de zesde generatie waarin diverse nieuwe technologieën zijn toegepast. Zo gaat het toestel beschikken over *stealth* eigenschappen en kan het zowel bemand als onbemand vliegen. De bewapening zal bestaan uit een hypersoon wapen en directe-energiewapens. Ook zal de Tempest een aantal drones kunnen aansturen met behulp van *swarming* technologie.

Bronnen: Janes, Wikipedia

Een mockup van het Tempest gevechtsvliegtuig in 2019.
Foto Wikimedia Commons, Swadim

Rusland gaat militaire basis vestigen in Soedan

Op 6 november jl. heeft de Russische premier Michail Misjoestin een overeenkomst met Soedan ondertekend waarmee Rusland toestemming krijgt een logistiek centrum en een reparatiewerf in dat land in te richten.
Volgens de overeenkomst zal de basis bemand worden door maximaal 300 militaire en civiele medewerkers. De basis biedt ruimte voor vier marineschepen, met inbegrip van nucleair aangedreven vaartuigen, zoals de slagkruisers van de Kirov-klasse. De Soedanese regering zal zorgen voor de infrastructuur van de haven en stelt de grond kosteloos ter beschikking aan Rusland. De overeenkomst heeft een looptijd van 25 jaar met een optie voor een tienjarige verlenging.
Het maritiem logistiek centrum zal de eerste Russische basis op Afrikaans grondgebied zijn sinds de val van de Sovjet-Unie. In de Sovjettijd hadden de Russen een marinebasis in Somalië.
Volgens een column van het Russische staatspersbureau Tass toont de overeenkomst met Soedan dat 'Rusland is teruggekeerd naar de wereldzeeën'.

Bron: Defense News

Een hond voorzien van een AR-bril. Foto: Command Sight

AR-brillen gaan militaire honden geleiden

Het US Army Research Office (ARO) heeft budget ter beschikking gesteld voor een nieuw project. Dit betreft de ontwikkeling van *augmented reality* (AR) brillen waarmee militaire honden geleid kunnen worden met als doel het verhogen van de veiligheid van militairen. Command Sight, een bedrijf dat zich richt op communicatie tussen mens en dier, is belast met de uitvoering van het project.
De honden worden getraind om te reageren op signalen van laserpennen. Hondengeleiders kunnen de pennen gebruiken om de honden te geleiden bij zaken als het onderzoeken van terreindelen op explosievenen en het assisteren bij reddingsoperaties. Vervolgens worden gesimuleerde laserstralen geprojecteerd in de AR-brillen van de honden, waarbij door de computer gegenereerde beelden over de echte omgeving worden geprojecteerd.
Volgens Stephen Lee van ARO is dit mogelijk geworden door de commerciële ontwikkeling van lichtgewicht elektronica en mini-camera's die gemakkelijk kunnen worden gedragen door honden. Dit biedt volgens hem ruimte voor nieuwe manieren om met honden te werken en hen te geleiden en zo beter gebruik te maken van hun capaciteiten.

Bron: Janes

Groot-Brittannië kiest voor de Tempest als zesde generatie gevechtsvliegtuig

De Russische basis in Soedan zal ook geschikt zijn voor nucleair aangedreven schepen, zoals de slagkruiser Pyotr Velikiy (Peter de Grote).
Foto Wikimedia Commons

Column

Europese Unie valt definitief af in globale wedren tijdens coronacrisis

Prof. Dr. László Marácz

Nog niet al te lang geleden onder het voorzitterschap van José Manuel Barroso, die van 2004 tot 2014 commissievoorzitter was, leefde in Brussel sterk het idee dat de Europese Unie (EU) naast andere mondiale grootmachten, zoals de VS, China en Rusland, een autonome rol zou kunnen spelen als grootmacht. De COVID-19 crisis heeft echter de zwakheden van de Unie pijnlijk blootgelegd. Het is duidelijk geworden dat de EU definitief een achterstand heeft opgelopen op het terrein van de ICT en de ontwikkeling van vaccins tegen virussen. Het gat dat in deze crisis op deze terreinen is ontstaan, valt niet te dichten. Voeg daaraan nog toe dat Europa niet voor zijn eigen veiligheid wil of kan zorgen en de conclusie kan niet anders zijn dan dat de EU definitief is afgevallen in de globale wedren tijdens de coronacrisis.

Digitale wedren

De COVID-19 crisis heeft nog duidelijker gemaakt dat Europa op het terrein van de ICT de aansluiting met de VS en China heeft verloren. Ook tijdens de crisis gaat de digitalisering van de samenleving in een hoog tempo door. De VS beschikt over zeer grote en invloedrijke Big Tech bedrijven, zoals Google, Apple, Microsoft, Facebook en Amazon. Ook China beschikt over zulke techgiganten, zoals Alibaba, Tencent en Huawei. De EU kan hier maar weinig tegenover zetten. Er zijn natuurlijk wel Europese ICT-bedrijven, zoals Ericsson, Vodafone en andere, maar die kunnen qua faciliteiten en omzet niet mee met de Amerikaanse en Chinese techreuzen. Tijdens de coronacrisis hebben de Amerikaanse Big Tech bedrijven hun positie in Europa versterkt. De Europese Commissie kan niet veel meer doen dan af en toe boetes opleggen aan de Amerikaanse en Chinese Big Tech bedrijven wegens concurrentievervalsing, zoals recentelijk tegen Amazon. De boetes die opgelegd worden aan dergelijke techbedrijven zijn hoog maar tegen het licht van de gigantische inkomsten die per jaar enkele honderden miljard euro per techreus bedragen, stelt een boete van de Europese Commissie van tien procent niet al te veel voor.

Een overzicht van techbedrijven in Silicon Valley. De VS beschikt over zeer grote en invloedrijke Big Tech bedrijven. Foto: Wikimedia Commons, Samykolon

De wereld is in feite in twee verschillende digitale blokken uiteengevallen. Google en haar diensten worden geweerd op de Chinese markt. De diensten van Chinese Big Tech bedrijven daarentegen, zoals de 5G-netwerken van Huawei voor nog een krachtigere communicatie, worden in het Westen geweerd. Dit dreigt ook te gebeuren met het Chinese chatprogramma WeChat, dat in handen is van Alibaba en het Chinese TikTok, dat ook onder jongeren in het Westen populair is en waarvan de Chinese techgigant ByteDance eigenaar is. De digitale Koude Oorlog tussen de VS en China is een feit. De EU heeft geen eensluidend antwoord hierop. Het gevolg hiervan zal zijn dat individuele Europese lidstaten hetzij bij de Amerikaanse, hetzij bij de Chinese techgiganten hun aanbestedingen zullen doen waardoor de digitale Koude Oorlog tussen China en de VS ook op Europese bodem zal worden uitgevochten en de EU uiteindelijk zal verzwakken.

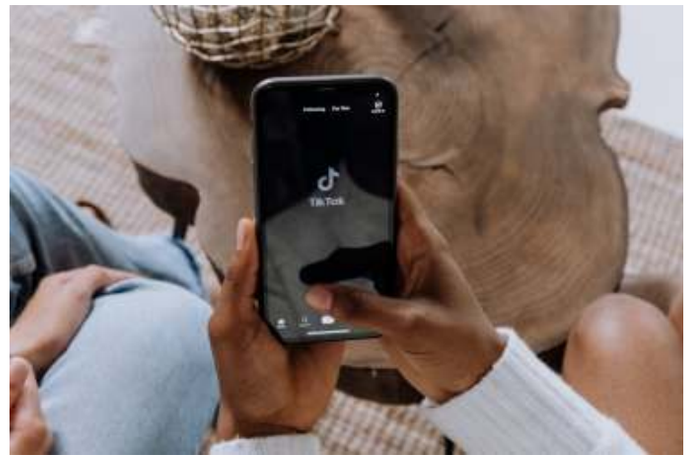

Het Chinese TikTok, dat ook onder jongeren in het Westen populair is, dreigt geweerd te worden in het Westen. Foto: Wikimedia Commons, Cottonbro

Vaccinatiewedren

De uitweg uit de COVID-19 pandemie wordt door de WHO en de lidstaten van de WHO gezocht in het massaal vaccineren van de wereldbevolking. Vandaar dat de uitbraak van het coronavirus wordt begeleid door de jacht op een werkend vaccin. De grote mondiale machtsblokken zijn bezig met de ontwikkeling hiervan. Ook Rusland heeft zich in deze strijd gemengd en heeft in september al het vaccin Spoetnik-V op de markt gebracht. Het Chinese bedrijf Sinovac beweert dat het eind 2020 kan beginnen met vaccineren met behulp van een anti-coronavirus vaccin dat in China wordt geproduceerd. De Westerse vaccins zullen voornamelijk door Amerikaanse bedrijven, zoals Pfizer, Moderna, en Johnson & Johnson worden geproduceerd. De Europese bijdrage aan deze vaccinjacht is bescheiden en heeft vooral de vorm van licentiehouders van Amerikaanse bedrijven. Ook de kennis en de marktsector hieraan verbonden, lijken de EU voorbij te gaan. De Europese Commissie

heeft inmiddels de vaccins tegen het coronavirus besteld bij Amerikaanse bedrijven en heeft de Russische en Chinese producenten te kennen gegeven dat op het grondgebied van de Unie hun vaccins niet gebruikt mogen worden. Als belangrijkste reden hiervoor geeft de Europese Commissie aan dat de Russische en Chinese vaccins niet volgens Europese voorschriften zijn getest. Hiermee is Europa wederom vooral afhankelijk van de VS - als we het Britse Astra Zeneca nog bij de EU mogen rekenen - en niet in staat om een eigen vaccin te ontwikkelen.

Europese veiligheid

Op het terrein van de twee belangrijkste economische bedrijvigheden tijdens de COVD-19 crisis, de ontwikkeling van vaccins en de verdere digitalisering van de samenleving blijkt de EU geen rol van betekenis te spelen. Voeg daaraan toe de achterstanden die Europa op het terrein van de veiligheid heeft opgelopen en het moge duidelijk zijn dat de Unie in de globale wedren, hoewel het de grootste consumentenmarkt in de wereld is, niet mee kan. De Amerikaanse president Donald Trump heeft erop gewezen dat de Europese leden van de NAVO veel te weinig bijdragen om de Westerse veiligheid te kunnen financieren. De afspraak van de NAVO-lidstaten om per jaar twee percent van het BNP bij te dragen aan het NAVO-budget wordt door de meeste Europese landen niet gehaald. Op het ogenblik voldoen slechts tien van de dertig NAVO-leden aan de tweeprocentsdefensienorm, te weten de VS, GB, Frankrijk, Polen, Roemenië, Griekenland, Noorwegen en de drie Baltische staten. De meeste Europese landen - waaronder ook ons land - voeren al een lange tijd een stevig bezuinigingsbeleid op defensie waarbij de negatieve inspanning van Berlijn om te voldoen aan de tweeprocentsnorm wel het meest in het oog loopt. Deze gegevens maken wel duidelijk dat de Europese NAVO-leden vooralsnog niet in staat zijn om gelijke tred te houden met de VS als het gaat om defensie-inspanningen en voor hun veiligheid grotendeels afhankelijk zijn van de VS.

Schengen

Naar aanleiding van de jihadistische aanslagen in Nice en Parijs, waarbij daders van buiten de EU betrokken waren, heeft de Franse president Emmanuel Macron verklaard dat hij het Schengenverdrag, dat vrij verkeer van personen en goederen in grote delen van de EU garandeert, wil herzien en de buitengrenzen wil versterken. Volgens hem moet er een nieuw evenwicht komen tussen veiligheid en het vrije verkeer van personen en goederen. Het is de retoriek die we al veel te lang horen van Europese leiders als terroristen weer eens vernietigend hebben toegeslagen. Het onvermogen van de EU om de buitengrenzen te beschermen en de bereidheid om daarvoor nu zelfs een van de kroonjuwelen van de EU, namelijk het Schengenverdrag, dat een symbool van Europese eenwording en economische vooruitgang is, te willen offeren, toont weer eens aan dat de EU zonder effectieve veiligheidsinspanningen zich niet kan handhaven in de globale wedren.

Europa neemt niet actief deel aan de wedren naar een coronavaccin.
Foto: Flickr, Jernej Furman

De Amerikaanse president Donald Trump heeft erop gewezen dat de Europese leden van de NAVO veel te weinig bijdragen.
Foto: Wikimedia Commons, Pool Moncloa, Fernando Calvo

Macron wil het Schengenverdrag herzien en de buitengrenzen van de EU versterken. Foto: caleaeuropeana.ro

Nieuwe korpsen vernoemd naar prinsessen Alexia en Ariane

Landmacht richt Wapen van de Informatiemanoeuvre op

Tekst: Gertjan van der Wal. Foto's: Mediacentrum Defensie

De Koninklijke Landmacht wil haar positie in het informatiedomein versterken. Om dat te realiseren, beschikt ze sinds 20 november over twee nieuwe eenheden. Dat zijn het Korps Inlichtingen en Veiligheid Prinses Alexia en het Korps Communicatie en Engagement Prinses Ariane. Samen vormen ze het Wapen van de Informatiemanoeuvre.

Het belang van informatie neemt volgens de landmacht toe door de combinatie van een verslechterende internationale veiligheidssituatie en razendsnelle technologische ontwikkelingen. Die dreiging het hoofd bieden vraagt om Informatiegestuurd Optreden (IGO) door de krijgsmacht, meldde defensieminister Ank Bijleveld bij de bekendmaking van het nieuws over de oprichting van het nieuwe wapen op 12 november. Militaire eenheden willen opereren op basis van juiste en adequate informatie, stelt Commandant Landstrijdkrachten luitenant-generaal Martin Wijnen. "Ook moeten ze weten hoe in een conflict met informatie is te 'manoeuvreren'. Om zo missiedoelen te behalen en nevenschade te voorkomen." Dat kan beter door alle aanwezige expertise te verenigen binnen het Wapen van de Informatiemanoeuvre. Dat voert geen embleem, maar de achtergrondkleur grijs als verbindend herkenningselement. Beide korpsen krijgen wel een eigen embleem. De eerste wapenoudste is brigadegeneraal Joland Dubbeldam, commandant - van het Operationeel Ondersteuningscommando Land (OOCL).

Volgens luitenant-generaal Martin Wijnen willen militaire eenheden opereren op basis van juiste en adequate informatie

Informatiedomein

Met de oprichting van het Wapen van de Informatiemanoeuvre beschikt de Koninklijke Landmacht nu over zes wapens. Dat zijn verder de wapens der Infanterie, Cavalarie, Artillerie, Genie en de Verbindingsdienst. Het oprichten van het nieuwe wapen kon wegens de coronarichtlijnen niet met veel publiek, troepen en ceremonieel en protocollair vertoon plaatsvinden. Dat gebeurde daarom in klein verband op de Soldaat Ketting Olivierkazerne in Soesterberg en was via een livestream online te volgen. Generaal Wijnen gaf in een loods een toelichting op het informatiedomein. "De technologie schrijdt in een enorm tempo voort. Informatie is werkelijk overal en als krijgsmacht moeten we ons daarop aanpassen." Met het oprichten van het Wapen van de Informatiemanoeuvre wordt de volgende stap gezet in het verder ontwikkelen van de noodzakelijke capaciteit. "De inhoudelijke kern daaronder ligt er al." Waar volgens de Commandant Landstrijdkrachten vroeger informatie en data schaars waren, zijn die nu overal aanwezig. "Beelden en verhalen van over de hele wereld zijn via internet met iedereen te delen." Die stroom moet door specialisten van de landmacht worden verwerkt en gewogen, aangezien mensen er bijvoorbeeld in een missiegebied op reageren. "Door te weten wat er wanneer en waar gebeurt, kunnen we daar op anticiperen."

Militaire eenheden willen opereren op basis van juiste en adequate informatie

De technologie schrijdt in een enorm tempo voort

Zichtbaar en onzichtbaar

Het informatiedomein is een ruim begrip, maar beslaat de samenhang van gegevens die we tot ons nemen. Het gaat daarbij om zichtbare en tastbare zaken als mensen, voertuigen, wapensystemen en infrastructuur, maar ook objecten in de niet tastbare en soms onzichtbare digitale wereld en hoe die gegevens vervolgens te verwerken. De zogenoemde fysieke, virtuele en cognitieve dimensies. Tijdens de plechtigheid werden deze drie nader toegelicht. Een zendmast of een brandstofvoorraad kun je bijvoorbeeld bombarderen, maar in de virtuele wereld kun je die doelen ook zonder wapengekletter uitschakelen of ontregelen door een cyberaanval of een aanval in het elektromagnetisch spectrum (EMS) uit te voeren. Dat geldt tevens voor infrastructuur en zelfs wapensystemen en infrastructuur, want die bevatten ook elektronica. In de cognitieve dimensie staan het individu en de groep daaromheen centraal. Het draait daarbij om het ontnemen van de wil van

de tegenstander om te vechten. Om dat te kunnen, moet de *state of mind* worden doorgrond. Begrijpen waarom mensen bepaald gedrag vertonen en hoe dat bij te sturen: het veroveren van de *hearts and minds* met psychologische en informatieoperaties, kortweg psyops en info-ops. De houding van de lokale bevolking ten opzichte van de buitenlandse troepen kan een missie maken of breken.

Social media

Die oude *hearts and minds*-aanpak vormt nog steeds een belangrijk onderdeel, maar is aangepast en uitgebreid naar de huidige tijd. Daarin hebben ook internet en *social media* een plek. Uitgangspunt blijft het zonder fysiek geweld verstoren van de plannen van de tegenstander en het winnen en houden van vertrouwen bij de bevolking. Onder het prille wapen vallen bijvoorbeeld communicatieapparatuur en de informatie-infrastructuur, zoals software en data. Met de daarmee verzamelde digitale input is een karakterisering van profielen (persona's) te maken. Die gedetailleerde omschrijving van ijkpersonen gaat veel dieper dan het benoemen van algemene doelgroepen. Wat drijft die persona's, wat denken ze en waar zijn ze toe in staat? In de cognitieve dimensie wordt daarom de vinger aan de pols gehouden wat betreft geruchten, trollen, *fakenews* en sociale processen. Welk verhalen kloppen er wel of niet, maar nog belangrijker, welk versie daarvan wordt er geloofd door de verschillende partijen in het uitzendgebied?

Inlichtingen en Veiligheid

Bij het Korps Inlichtingen en Veiligheid (I&V) Prinses Alexia werken geografische en demografische analisten (*human terrain analist*), *drone-operators*, inlichtingenpersoneel, veiligheidsdeskundigen, informatietechnologen en forensische deskundigen. Dit ongeveer 650 militairen sterke korps beschikt over bijvoorbeeld shelters, onbemande vliegtuigen als de Puma, Raven, Wasp en X-300 Integrator en de Black Hornet-drone en een mobiel forensisch laboratorium. Moedereenheid van het korps is het JISTARC (Joint Intelligence, Surveillance, Target Acquisition & Reconnaissance Commando) op de Luitenant-kolonel Tonnetkazerne in 't Harde. Daarnaast worden het Defensie Inlichtingen & Veiligheids Instituut (DIVI) en de Dienst Geografie' (DGEO) er ondergebracht. Dat geldt tevens voor alle andere I&V-specialisten van de landmacht die krijgsmachtbreed worden ingezet. Het Inlichtingen en Veiligheid-embleem bestaat uit een brandende toorts en een naar boven wijzende pijl. De toorts is het internationale symbool voor militaire inlichtingeneenheden. Zo gebruikte de Afdeling Inlichtingen van de Generale staf al in 1914 dit symbool. De pijl staat voor concentratie, snelheid, verdediging en doelgerichtheid. De achtergrond van het embleem is groen met grijs. De groene kleur verwijst naar veiligheid en legt de link met de jagerseenheden die van oudsher inlichtingen vergaren. Het grijs is de wapenkleur en symboliseert de onopvallendheid van deze eenheden. Het Latijnse credo is *In Tenebris Lucens, wat* betekent 'Licht brengend in de duisternis'. Verwijzend naar het inzicht dat verkenningswerk verschaft. De eerste I&V-korpscommandant is kolonel Jos Brouns, commandant JISTARC.

Communicatie en Engagement

Het Korps Communicatie en Engagement (C&E) Prinses Ariane brengt planners, doelgroep-analisten, gedragswetenschappers, psychologische oorlogvoeringsfunctionarissen, cultureel antropologen, grafische vormgevers, fotografen, (video)redacteuren, communicatieadviseurs en social-mediadeskundigen op de mat. Deze vijfhonderd experts ondersteunen met radio-uitzendingen, luidsprekers voor op voertuigen en op de man/vrouw, camera-apparatuur, geluidsopname-apparatuur, drones, computers en de uitgezonden militairen zelf. Met hun gedrag en de omgang met de lokale bevolking geven die laatstgenoemden een visitekaartje af en zijn zij de oren en ogen van de organisatie in het gebied. Ze zijn daarmee een belangrijk middel in en boodschappendrager van de communicatiestrategie.

Het Communicatie en Engagement-embleem bestaat uit het schaakstuk 'paard' doorkruist met een papyrusrol en een naar beneden gericht zwaard. Het schaakstuk is mondiaal het symbool voor informatie-operaties, waarbij de papyrusrol voor communicatie staat en het zwaard voor effectiviteit en doelgerichtheid. Het neerwaarts gerichte zwaard benadrukt het niet-fysieke karakter van het korps. De kleur oranje - naast het grijs van het wapen - staat niet alleen voor ambitie, creativiteit en aantrekkingskracht, maar tevens voor de nationale verbondenheid. Het korps hanteert het credo '*Noster Animus Nostrum Telum*' Onze geest is ons wapen. Moedereenheid is CMI-Commando (Civiel en Militair Interactiecommando) op de Frank van Bijnenkazerne in Apeldoorn. Het korps herbergt alle C&E-deskundigen van de landmacht krijgsmachtbreed. De eerste C&E-korpscommandant is overste Yvonne Schroeder, commandant CMI-Commando.

In de commandopost op het politiebureau komen de livebeelden van de Puma binnen. Zo kunnen de liaisonofficieren van de landmacht samen met de politie de agenten in het veld aansturen

Lancering van een Puma mini-UAV

Een voorbeeld van psyops. Met een draagbare luidspreker wordt contact gelegd met of een boodschap overgebracht aan de lokale bevolking

Traditieverbanden

Beide korpsen zijn geen staande eenheden, maar vormen traditieverbanden, zoals ook het Regiment Verbindingstroepen, waar 102 Elektronische Oorlogvoeringscompagnie onder valt, en het Regiment genietroepen. Het personeel van deze 'gildes' werkt bij verschillende landmachteenheden en (internationale) staven. De verbinding tussen de korpsen Inlichtingen en Veiligheid en Communicatie en Engagement binnen het Wapen van de Informatiemanoeuvre verbetert de samenwerking tussen het grootste deel van alle vakmensen in het informatiedomein. "We brengen onze inlichtingen- en veiligheidsexperts en onze communicatie- en engagementspecialisten daarmee onder één dak. Dat creëert synergie en versterkt beide ketens", verzekert Wijnen. "We verbeteren daarmee onze informatiepositie en ons begrip van de operationele omgeving", gaat de generaal verder. "Zo komen we tot betere besluiten over de inzet van wapens of andere middelen. Tevens vergroten we onze kans op succes, terwijl we de risico's voor het eigen personeel verminderen."

Het aansturen van een Puma mini-UAV

Operationele omgeving

De Commandant Landstrijdkrachten wijst erop dat de landmacht met de herschikking verder kijkt dan de traditionele gevechtskracht. "Die is nog even relevant als voorheen en daarom blijven we die capaciteit verder ontwikkelen, maar daarnaast wordt slagkracht gevraagd in de andere dimensies van de operationele omgeving: de virtuele en cognitieve." Met de naar de prinsessen Alexia en Amelia vernoemde korpsen breidt de landmacht eveneens het aantal 'prinsessen-eenheden' uit. Natuurlijk was daar al 17 Pantserinfanteriebataljon Garderegiment Fuseliers Prinses Irene dat de tradities van de roemruchte Prinses Irene Brigade voortzet.

Tegelijkertijd met de oprichting van het nieuwe wapen voegt het krijgsmachtdeel de tankregimenten van de zware cavalerie - Prins van Oranje, Prins Alexander en Van Sytzama - samen onder een nieuwe naam: Regiment Huzaren Prinses Catharina-Amalia. Het Nederlandse personeel van 414 Tankbataljon (43 Mechbrig) gaat daarbij ook over. Die tankers waren tot 20 november onderdeel van het Regiment Huzaren van Boreel.

Een Raven, Puma en Wasp mini-UAV. Foto: AeroVironment

Kraagspiegels en baretemblemen

Al het betrokken personeel ontvangt nieuwe kraagspiegels en baretemblemen. Met die wissel zijn de nieuwe prinsessen-eenheden niet alleen op papier, maar ook in het veld zichtbaar. "Dat is een grote eer voor de landmacht en heel Defensie", benadrukt minister Bijleveld. "Het ondersteunt de sterke band tussen het Koninklijk Huis en de krijgsmacht. De namen van de prinsessen staan symbool voor de blik vooruit bij de landmacht: de jeugd heeft de toekomst."

Slagkracht wordt gevraagd in de virtuele en cognitieve dimensies van de operationele omgeving

Militairen van het Regiment Huzaren Prinses Catharina-Amalia verwisselen hun baretembleem

Kraagspiegel en baretembleem van v.l.n.r.
Korps Communicatie en Engagement Prinses Ariane, Korps Inlichtingen en Veiligheid Prinses Alexia en regiiment Huzaren Catharina-Amalia

Defensienieuws

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Turkije werkt aan bewapend onbemand vaartuig

De Turkse bedrijven Ares Shipyard en Meteksan Defence hebben de ontwikkeling van 's lands eerste bewapende onbemande vaartuig (*unmanned surface vehicle*, USV) bekend gemaakt tijdens een persconferentie op 28 oktober. De ontwikkeling van deze USV is gestart in 2018. De studies en de vaststelling van de ontwerpeisen zijn in respectievelijk 2018 en 2019 voltooid en de werkzaamheden aan een prototype zijn dit voorjaar begonnen.
Het prototype van de Ulaq USV is 11 meter lang en heeft een laadvermogen van maximaal 2.000 kilo. Het zou een snelheid kunnen behalen van 35 knopen en een bereik hebben van 215 zeemijl. Het is de bedoeling dat het prototype nog in 2020 te water gelaten wordt en begin 2021 schietoefeningen zal houden.
Het prototype zal worden voorzien van een Cirit-lanceerinrichting met vier lanceerbuizen en twee L-UMTAS raketten. Cirit is een 70 mm raket met infraroodgeleiding en een bereik van 8 km tegen 'zachte' doelen. L-UMTAS heeft eenzelfde bereik, maar is een lasergeleid antitankwapen. Beide wapensystemen zijn afkomstig van de Turkse firma Roketsan. Daarnaast kan de USV worden uitgerust met communicatie-, inlichtingenverzamel- en elektronische oorlogvoeringssystemen om andere operationele taken als onderzeebootbestrijding, mijnenopsporing en verkenning uit te voeren.
Naast de huidige 11 meter variant zijn er plannen om een kleiner vaartuig te ontwerpen, speciaal voor mijnenbestrijding, en een derde, grotere versie die kan worden uitgerust met lange-afstandraketten voor bestrijding van oppervlaktedoelen.

Bron: Janes

Artist impression van de Ulaq USV. Afbeelding: Ares Shipyard

US Army Europe en Africa samengevoegd

Op 20 november heeft de Amerikaanse landmacht de samenvoeging aangekondigd van US Army Europe en US Army Africa in een nieuwe eenheid onder commando van een viersterrengeneraal. De samenvoeging verhoogt de flexibiliteit en vereenvoudigt de mogelijkheid om troepen van het ene theater over te brengen naar het andere ter ondersteuning van zowel het US Africa Command en het US European Command.
US Army Africa is vanaf heden de US Army Southern European Task Force – Africa. De commandant ervan, een tweesterrengeneraal, is daarnaast plaatsvervangend commandant voor Afrika van US Army Europe and Africa. De *task force* is verantwoordelijk voor alle grondoperaties in Afrika en Italië en zal op termijn de 173 Luchtlandingsbrigade in Italië onder commando krijgen.
Daarnaast is in oktober V Corps gereactiveerd in Fort Knox, Kentucky. Dit legerkorps zal verantwoordelijk zijn voor de grondoperaties in Europa en krijgt de eenheden die op rotatiebasis naar Europa komen onder bevel, evenals onder meer 2 Cavalerieregiment, 12 Gevechtshelikopterbrigade en 41 Veldartilleriebrigade. Het vooruitgeschoven hoofdkwartier van V Corps is afgelopen maand formeel geactiveerd in Poznan, Polen en zal volgens plan in november 2021 volledig operationeel zijn.

Bron: eur.army.mil

Artist impression van de Bell 360 Invictus helikopter. Afbeelding: Bell

Bell start onmiddellijk met bouw 360 Invictus helikopter

Bell heft medio oktober besloten direct te starten met de bouw van de 360 Invictus helikopter. Met deze helikopter wil het bedrijf kandidaat zijn voor het Future Attack Reconnaissance Aircraft-Competitive Prototype (FARA-CP) van de Amerikaanse landmacht.
Bell was volgens de programmadirecteur Chris Gehlen al begonnen met de constructie van versnellingsbakken en rotor onderdelen voor het toestel. Hierdoor zou het maken van de rotorcomponenten en de aandrijving nog in 2020 kunnen worden voltooid. Bell is voornemens het prototype in het derde kwartaal van 2022 gereed te hebben voor beproeving op de grond. De eerste vlucht zou dan in het vierde kwartaal van dat jaar kunnen plaatsvinden. Het toestel heeft een tweepersoonscockpit met de zitplaatsen in tandemopstelling. Het is voorzien van een 20 mm snelvuurkanon onder de cockpit. Daarnaast beschikt het toestel over in de romp geïntegreerde raketlanceerinrichtingen. Het toestel heeft een kruissnelheid van 330 km per uur.

Bronnen: Janes, Wikipedia

VS voegen US Army Europe en US Army Africa samen tot één nieuwe eenheid

Het embleem van US Army Europe and Africa. Afbeelding: eur.army.mil

Column

Een Europese NAVO

Mr. drs. C. Homan

Op het gebied van veiligheid zijn dit jaar verscheidene publicaties verschenen die een verschuiving van de Atlantische naar Europese samenwerking op defensiegebied bepleiten. Zo was er het advies van de AIV ('Europese Veiligheid: Tijd voor Nieuwe Stappen'), het rapport van de Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie van BUZA ('Pragmatisme voorbij') en het onderzoeksrapport van Clingendael ('Politieke Barometer'). De recent verschenen 'Defensievisie 2035' van het ministerie van Defensie bepleit ook ambitieus een 'zelfredzamer' Europa.

Niet ontkend kan worden dat de laatste jaren - met onder meer verhoging van de defensiebudgetten in vele EU-lidstaten, de oprichting van een Europees Defensiefonds (EDF) en de Permanent Gestructureerde Samenwerking (PESCO) - een belangrijke stap gezet is naar versterking van de Europese samenwerking op het gebied van defensie. Ook bestaat er binnen de EU een levendige (vooral door Frankrijk gestarte) discussie over strategische autonomie. Vooralsnog ontbreekt het de EU op militair gebied dan ook niet aan ambitie.

De vraag voor de Europese NAVO-landen is, hoe betrouwbaar de Amerikaanse veiligheidsgarantie nog is. Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden heeft in ieder geval met overweldigende meerderheid (357-22) een resolutie aangenomen die een wet moet ondersteunen die zich keert tegen het terugtrekken van de Verenigde Staten uit de NAVO. En president Trump – wispelturig als hij is - heeft verklaard voor 100% achter de NAVO te staan. Maar wat is dat waard? Onder de toekomstige president Joe Biden zal in ieder geval de wind in Washington uit een andere, meer multilaterale, hoek gaan waaien en de trans-Atlantische band weer versterkt worden.

Met de Permanent Gestructureerde Samenwerking (PESCO) is een belangrijke stap gezet naar versterking van de Europese samenwerking op het gebied van defensie. Foto: EDA

Clingendael onderzoek

Het beeld dat oprijst uit een groot opinieonderzoek van Clingendael onder 23.000 Nederlanders over het onderwerp 'veiligheid' is, dat naast de wens afzijdig te blijven van de huidige machtspolitieke confrontatie, het onderzoek ook een toegenomen voorkeur voor Europese veiligheidssamenwerking constateert.

De publieke opinie in Nederland is dus duidelijk aan het schuiven, maar is niet eenduidig. Zo ontloopt het wantrouwen jegens de grootmachten Verenigde Staten, Rusland en China elkaar niet heel veel. Het percentage respondenten dat Rusland als 'dreiging' ziet is 36, gevolgd door China met 35. Maar volgens 29 procent zijn ook de Verenigde Staten een dreiging.

Het is het zorgwekkend dat de Verenigde Staten door veel Nederlanders in ongeveer dezelfde mate bedreigend worden geacht als Rusland en China. Dat is volgens mij vooral te verklaren door uitspraken en het gedrag van Trump. Niettemin is het beeld drastisch veranderd. Een meerderheid wil bovendien geen partij kiezen als het aankomt op een nieuwe confrontatie tussen de Verenigde Staten en China.

Wat is een verklaring van president Trump waard? Afbeelding: Wikimedia Commons, DonkeyHotey

Dreiging

Zo kiest 60 procent voor afzijdigheid op de vraag hoe Nederland zich moet opstellen in een nieuwe Koude Oorlog tussen de Verenigde Staten en China. 24 Procent antwoordt 'neutraal' en slechts 16 procent vindt maar dat er gekozen moet worden.

Zorgwekkend is volgens mij dat onder jongere respondenten (35 jaar of jonger) de wens om neutraal te blijven met 70 procent bijzonder groot is. De aantrekkingskracht van een neutraal buitenlands beleid is overigens niet nieuw. Nederland voerde een neutraliteitspolitiek vanaf de afscheiding van België in 1839 tot de Duitse inval in 1940. De terugkeer van het verlangen naar neutraliteit is volgens Paul Scheffer in de NRC wel begrijpelijk. "De wereld is een stuk ruiger dan we vlak na het einde van de Koude Oorlog aannamen. In die wereld voelen we ons niet thuis: wij zijn immers niet groot en wij zijn fatsoenlijk. Althans dat denken we graag".

Als Rusland een NAVO-bondgenoot binnenvalt, vindt slechts 56 procent van de bevolking dat Nederland zijn bondgenootschappelijke afspraken moet nakomen. Foto: Ministry of Defence of the Russian Federation

En wat vindt de publieke opinie van de bijstandsverplichting in het NAVO-verdrag? Als Rusland een NAVO-bondgenoot binnenvalt, vindt slechts 56 procent van de respondenten dat Nederland zijn bondgenootschappelijke afspraken moet nakomen, 11 procent is tegen en 33 procent staat er neutraal in.

Zo verschuift volgens een samenvatting van het Clingendael onderzoek, de balans tussen de Atlantische en de Europese pijler in het veiligheidsbeleid in de richting van Europese veiligheidssamenwerking. Deze uitkomst heeft ongetwijfeld, zoals eerder gezegd, voor een deel te maken met de afkeer van Trump, die zijn lof voor dictatoriale leiders openlijk uitte.

Studie IISS

De fundamentele vraag die rijst, is echter wat de militaire staat van de Europese Unie is. Een gezamenlijke studie van het International Institute for Strategic Studies (IISS) en de German Council on Foreign Relations (DGAP) drukt de militaire ambities van de EU met de neus op de feiten. Zoals bekend willen de EU-lidstaten in het kader van het Gemeenschappelijke Veiligheid en Defensie Beleid (GVDB) in staat zijn diverse militaire operaties uit te voeren, variërend van laag tot hoog in het geweldsspectrum. De studie baseert zich op de huidige Europese militaire capaciteiten, aangevuld met wat voorzien is tot 2030 in de reeds bekend gemaakte plannen.

De studie maakt duidelijk dat er in vrijwel alle scenario's tekortkomingen voorkomen, die bovendien zonder deelname van Groot-Brittannië alleen maar groter zijn. De veelgenoemde strategische autonomie van de EU beperkt zich volgens de studie tot het laagste niveau van het operationele spectrum. De 'EU Global Strategy' (EUGS) bepleit echter dat de EU in staat moet zijn in het gehele spectrum autonoom te handelen. De onderzoekers tonen dan ook aan dat de EU op strategisch niveau nog vele jaren afhankelijk zal zijn van de Verenigde Staten. En dat is geen nieuws, want dat wordt ook herhaaldelijk in het openbaar door Europese politieke leiders beaamd. En volgens een kritische Paul Scheffer is een veiligheidsbeleid bestaande uit wensdenken en morele superioriteit veel goedkoper dan de alternatieven.

Ten slotte

De verkiezing van Joe Biden tot president van de Verenigde Staten betekent echter waarschijnlijk een ommekeer in het Amerikaanse buitenlands beleid en als gevolg daarvan ook in de Nederlandse publieke opinie over de Verenigde Staten. Versterking van de trans-Atlantische relaties is immers een van de doelen van Biden. In tegenstelling tot Trump beschouwt hij de NAVO en EU niet als opponenten, maar als partners.
Hoewel velen, waaronder vooral de Fransen, dit ongetwijfeld als een *non-starter* zullen beschouwen, is volgens mij de optie van een Europese NAVO het overwegen waard. Versterking van de Europese Defensie betekent immers ook versterking van de NAVO.
Bedacht moet ook worden dat 22 lidstaten van de EU tevens lid zijn van de NAVO. Bovendien is Amerika militair direct betrokken bij Europa met de aanwezigheid van troepen in onder meer Duitsland en Polen en ongeveer 150 nucleaire wapens in vijf Europese landen. Voortbouwend op de toenemende samenwerking tussen EU en NAVO zouden de militaire structuren van het GVDB geïntegreerd kunnen worden in de structuren van de NAVO. Hiervan dient ook een Europese bevelsstructuur deel uit te maken. Te denken valt hierbij ook aan een nieuwe Berlijn-plus overeenkomst, waarbij in voorkomend geval NAVO-middelen aan de EU beschikbaar worden gesteld.
Zowel Amerika als Europa hebben een gemeenschappelijk belang in het opwerpen van een dam tegen de zich uitbreidende invloed van het mondiaal investerende autoritaire China en tegen een assertief Rusland. Daar levert een neutraal beleid achter de dijken geen bijdrage aan. Een gemeenschappelijk geïntegreerd Amerikaans-Europees beleid (*hard power + soft power = smart power*) biedt aanknopingspunten voor mijn gesuggereerde optie. Dat zal veel politiek overleg vergen, maar een gemeenschappelijke Amerikaans-Europese aanpak is onontbeerlijk, in het bijzonder gezien de Chinese dreiging!

De EU in staat moet zijn in het gehele spectrum autonoom te handelen. Foto: Flickr, EDA

De strategische autonomie van de EU beperkt zich tot het laagste niveau van het operationele spectrum. Foto: EEAS

De verkiezing van Joe Biden betekent waarschijnlijk een ommekeer in het Amerikaanse buitenlands beleid. Foto: Wikimedia Commons, Gage Skidmore

Mechanisatie begon met de ‘Mix’

De AMX-voertuigen in de Koninklijke Landmacht

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Eind jaren vijftig van de vorige eeuw rees het besef binnen de Koninklijke Landmacht (KL) dat men niet meer was opgewassen tegen de strijdkrachten van het Warschaupact, die in steeds grotere mate beschikking kregen over modern materieel. De KL moest daarom mobieler worden. De groeiende kernwapendreiging vroeg hier ook om. Om de gewenste mobiliteit te bereiken werd – conform een goede Nederlandse gewoonte – de Werkgroep Mechanisatie en Motorisatie KL opgericht. Die ging voortvarend van start en in 1960 begon het project mechanisatie en motorisatie. In dit project zouden de eenheden van de beide parate divisies (1 en 4 Divisie) van gepantserde rups- en wielvoertuigen worden voorzien.

Mechanisatie en motorisatie

In die tijd maakte men binnen de KL een verschil tussen de begrippen mechanisatie en motorisatie. Van mechanisatie was sprake als de eenheden werden voorzien van pantserrupsvoertuigen. Hiervoor werd gekozen voor de Franse voertuigserie AMX. De afkorting staat voor Atelier de Construction d’Issy-les Moulineaux). Dit type bestond uit de lichte tank AMX-13 en diverse daarvan afgeleide voertuigen. De AMX-13 was door Israël en Frankrijk met goede resultaten ingezet tijdens de Suez-crisis in 1956. In totaal werden begin jaren zestig 846 AMX-voertuigen besteld.

Bij motorisatie was sprake van pantserwielvoertuigen. Hier koos de KL voor een Nederlands type voertuig: de YP-408 van DAF. In totaal werden 750 YP’s besteld. De invoering van beide voertuigklassen ging verre van probleemloos en werd ook tijdelijk opgeschort om mechanische problemen (AMX) en problemen met het pantserstaal (YP) op te lossen. Pas begin jaren zeventig was de mechanisatie en motorisatie van de beide parate divisies van de KL voltooid. Ik laat in dit artikel de YP-408 verder rusten en concentreer me op de AMX. Op de volgende vragen: welke voertuigen werden bij de KL ingevoerd, wat waren hun karakteristieken en hoe werden ze ingedeeld.

Lichte tank AMX-13

Nederland schafte 131 lichte tanks AMX-13 aan. Deze tank werd direct na de Tweede Wereldoorlog ontworpen en werd vanaf 1951 ingevoerd bij de Franse strijdkrachten. Het getal 13 verwijst naar het tonnage van de tank in het oorspronkelijke ontwerp. De Nederlandse versie woog ongeveer 15 ton. De AMX-13 beschikte over een voor die tijd uiterst moderne automatische laadinrichting. Hierdoor kon de bemanning tot drie personen worden beperkt. De toren van de tank was van een uniek ontwerp. Het kanon was vast in de toren gemonteerd. De toren scharnierde met het onderstel en zo kon de bemanning het kanon in hoogte verstellen. De oorspronkelijke bewapening bestond uit een 75 mm kanon, een coaxiale mitrailleur en vier rookgranaatwerpers. In latere versies in Franse dienst werd de hoofdbewapening versterkt, of door het kanon te vervangen door een exemplaar met een kaliber van 90 mm, of door vier SS-11 antitankraketten aan het kanon toe te voegen. Nederland koos echter voor een nog zwaardere hoofdbewapening. Onze versie van de AMX-13 was uitgerust met een 105 mm kanon.

De AMX-13 diende bij de KL ter vervanging van de verouderde M24 Chaffee tanks. Hij werd in twee verschillende rollen ingezet. In de eerste plaats was dat als verkenningstank. Hiertoe werden bij de verkenningsbataljons van de beide parate divisies elk 18 stuks ingedeeld. De zes zelfstandige verkenningseskadrons van de brigades kregen elk zes stuks ter beschikking. De tweede rol van de AMX-13 was die van antitankwapen. De vier pantserinfanteriebrigades beschikten voor deze taak elk over een batterij veldartillerie antitank. Bij elk van deze batterijen werden vijftien AMX-13’s ingedeeld. Begin jaren zeventig werd dit aantal teruggebracht tot 12. Niet lang daarna werden deze batterijen gereorganiseerd tot pantseranti-tankcompagnieën en gingen zij over naar de infanterie. Elke zgn. PAATCIE beschikte over acht AMX-13 lichte tanks en acht AMX’n die werden uitgerust met het toen net ingevoerde antitankwapen TOW. Deze laatste werden aangeduid met de term AMX pantserrups antitank (prat).

Zowel de Israëli’s als de Fransen gebruikten de AMX-13 (voorgrond) tijdens de Suez-crisis van 1956. Foto: Wikimedia Commons, Pikiwiki

Nederland schafte 131 lichte tanks AMX-13 aan. Foto: Wikimedia Commons, Alf van Beem

Door de automatische laadinrichting kon de bemanning tot drie personen worden beperkt

Veldartillerie
Voor de veldartillerie schafte de KL 82 exemplaren aan van de AMX uitgerust met een 105 mm houwitser aan. Bij vier afdelingen veldartillerie werd de AMX ingevoerd ter vervanging van de Britse 25-ponder, een getrokken stuk geschut met een kaliber van 87,6 mm. Elke afdeling kreeg 18 stukken geschut. Deze waren verdeeld over drie batterijen. De AMX-pra (panterrups artillerie) verschoot granaten van 15 kg tot een maximale afstand van ongeveer 14,5 km. Dit was op zich niet zo'n heel grote verbetering in vergelijking met de 25-ponder die granaten verschoot van 11,5 kg tot maximaal 12,5 km. De AMX presteerde echter wel veel beter op de gebieden mobiliteit en bescherming.

Pantserinfanterie
Veruit de meeste van de aangekochte voertuigen werden ingedeeld bij de infanterie. De infanteriebataljons waarbij de AMX (en de YP) werd ingedeeld mochten zich voortaan pantserinfanteriebataljons noemen. Er werden 345 voertuigen voor het vervoer van de infanteriegroepen aangeschaft. Deze versie, die in Frankrijk de naam AMX VCI (Véhicule de Combat d'Infanterie) droeg, kreeg in Nederland de aanduiding pantserrups infanterie (pri). Zes pantserinfanteriebataljons kregen elk 45 van deze voertuigen toebedeeld. Een aantal dat al snel werd teruggebracht tot 36. Daarnaast werden diverse afgeleide voertuigen aangeschaft voor met name de infanteriebataljons: 162 commandovoertuigen, 46 bevoorradingsvoertuigen, 46 gewondentransportvoertuigen en 34 bergingsvoertuigen. Deze afgeleide voertuigen waren niet alleen bestemd voor de infanterie. Ook bij de met AMX uitgeruste afdelingen veldartillerie waren deze voertuigen ingedeeld.

Binnen het pantserinfanteriebataljon beschikte elk van de drie tirailleurcompagnieën over twaalf pri's en twee commandovoertuigen. De pantserondersteuningscompagnie kreeg AMX'en voor zijn mortierpelotons, terwijl het antitankpeloton uitgerust bleef met jeeps. In de staf- en verzorgingscompagnie werden naast commandovoertuigen, AMX'en ingedeeld voor bevoorrading, berging en gewondentransport.

Het einde
De AMX was geen onverdeeld succes. Tijdens de gehele periode waarin de AMX was opgenomen in de slagorde van de KL waren er mechanische problemen. Tijdens oefeningen was er veel uitval. De AMX'en werden dan ook relatief snel vervangen door andere typen voertuigen. Als eerste was dit het geval met de AMX-13 lichte tanks van de beide verkenningsbataljons. In 1971 werden zij vervangen door Leopard 1 tanks. Hierna was de infanterie aan de beurt. In 1975 werd aangekondigd dat er ter vervanging van de AMX bij de pantserinfanteriebataljons 889 rupsvoertuigen van Amerikaans ontwerp zouden worden aangekocht. Deze voertuigen zouden binnen de KL bekend worden onder de naam YPR 765. De vervanging zou in 1977 worden afgerond. Door vertragingen liep het project echter door tot 1980.

Ook bij de veldartillerie was men op zijn zachtst gezegd niet onverdeeld gelukkig met de AMX. Het geschut was zelfs zo slecht dat de Bevelhebber der Landstrijdkrachten in 1975 bij de politieke leiding pleitte voor onmiddellijke vervanging. Dit gebeurde echter niet. Pas in 1979 werden 86 vuurmonden van het type M109A2 besteld ter vervanging van de AMX-houwitsers. Deze vuurmonden stroomden in 1982 en 1983 in bij de afdelingen.

Midden jaren tachtig werden de manoeuvre-eenheden van de KL - voor de zoveelste maal - gereorganiseerd. Er werden twee extra verkenningsbataljons opgericht, die de beschikking kregen over Leopard tanks. De zelfstandige verkenningseskadrons werden opgeheven en vervangen door brigade verkennerspelotons zonder tanks. Voor de infanterie werden extra YPR 765 voertuigen aangeschaft waaronder 277 met TOW antitankwapens. Deze vervingen de AMX'en bij de antitankcompagnieën, zowel de tanks als de met een TOW uitgerusten AMX'en. Gelijktijdig werden compagnieën opgeheven en de YPR's herverdeeld over de pantserinfanteriebataljons.

Hiermee kwam er een eind aan het AMX-tijdperk. Ruim twintig jaar waren voertuigen van deze serie ingedeeld geweest bij de eenheden van de KL. Door de vele mechanische storingen was het geen onverdeeld succes geweest. Met de 'Mix' heeft de KL echter wel de eerste ervaringen opgedaan met het grootschalig optreden met gemechaniseerde eenheden.

De AMX pra werd ingevoerd bij vier afdelingen veldartillerie. Foto: Wikimedia Commons, Zandcee

Er werden 345 AMX'en voor het vervoer van de infanteriegroepen aangeschaft. Foto: Wikimedia Commons, Alf van Beem

In de jaren zeventig werd de YPR 765 aangeschaft ter vervanging van de AMX bij de pantserinfanterie. Foto: Wikimedia Commons, Alf van Beem

Eindnoot
Voor dit artikel is geput uit het boek Met de Blik naar het Oosten van de toenmalige Sectie Militaire Geschiedenis, Wikipedia en diverse andere bronnen.

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas
postnl

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Voor een krijgsmacht die ertoe doet!

De zorg voor een deugdelijke krijgsmacht was in 1912 aanleiding om de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' op te richten. De onverantwoord grote bezuinigingen van de laatste decennia tonen aan dat we ons nog steeds zorgen moeten maken, ondanks dat recent de eerste voorzichtige stappen zijn gezet om het vermogen van de krijgsmacht te repareren. De Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger' zet zich daarom ook in onze tijd in voor een krijgsmacht die er toe doet!

Zij spant zich in voor een breed draagvlak voor onze krijgsmacht in de samenleving en draagt die boodschap uit naar de politiek, de industrie, de wetenschap en de media. Daarnaast toont zij zich betrokken bij uitgezonden militairen en hun relaties.

De vereniging organiseert tal van activiteiten zoals lezingen en bezoeken aan militaire locaties. Ook heeft zij een bijzondere universitaire leerstoel en kent zij de Prins Mauritsmedaille toe aan personen of organisaties, zowel binnen als buiten de krijgsmacht, die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de krijgsmacht.

Voelt u zich betrokken bij de krijgsmacht en ondersteunt u onze doelstelling, wordt dan lid van de Koninklijke Nederlandse Vereniging 'Ons Leger'. Meer bijzonderheden kunt u vinden op onze website: https://onsleger.nl/.